

Aktuális kérdések irodalma. *Fővárosi Könyvtár.* 46. és 47. szám. Budapest, Székhív. Házinyomba. 1928. 14 ill. 11 l. 8 r.

Az élet elgondolásokkal és tervekkel nem elégszik meg, tetteket kíván. Az étellel való kapcsolatot pedig tettek bizonyítják. A tethez azonban a jószándékon kívül az anyagi lehetőség is szükséges. A Fővárosi Könyvtár az étellel fenntartván kapcsolatát, elgondolásainak testet is kíván adni s ehhez a Főváros Tanácsa, mely a kultúra iránt áldozatkész megértéssel viseltetik, a lehetőséget megadja. Így lehetséges csupán, hogy a Fővárosi Könyvtár gyors egymásutánban jelenteti meg az *Aktuális kérdések irodalmát* s tesz vele az egyes előtérbe kerülő kérdések iránt érdeklődőknek nagy szolgálatot. A 46. szám *A sajtóval* foglalkozik. Ebben a bibliográfiában a szigorúan vett sajtón kívül a közveleményről írott munkák, a sajtóval kapcsolatos jogi kérdések irodalma és a szerzői jogé is bennfoglaltatik. A Fővárosi Könyvtárban 185 mű, cikk, illetve dolgozat található, ami e kérdésre vonatkozik s ezek között 56 magyar. A mai külföldi sajtóval foglalkozó nyolc magyar dolgozat *A Sajtó* című lapban jelent meg. — A 47-ik számú jegyzék gazdasági kérdésnek, a *Kartell és irószit*-nek van szentelve. Ebben 123 címet találunk s közötté csupán 13 magyart (helyesebben 10-et, mert 3 dolgozat 2—2 helyen szerepel), ami mutatja, hogy gazdasági életünk a nagyon nagyarányú vállalatokkal még nem foglalkozhatott oly arányban, hogy nagy tudományos, illetve elméleti irodalma lehessen. — Érdekes megfigyelni, hogy a Fővárosi Könyvtár bibliográfiáinak külső formájához elvből nem ragaszkodik. Az *Aktuális kérdések irodalmának* régebb formája keskeny és aránylag igen magas volt, ezt a DÜRER- és a SCHUBERT-lajstromoknál körülbelül lexikon formájúvá módosította, míg az újabbakat nagy s széles 8-rétben jelentette meg. Úgy vélem, hogy ezzel is csak az időlegességet kívánja jelezni, mert hiszen a Fővárosi Könyvtár jegyzéke szabályosan évenként megjelenik s abban — aktuális elmúltával — az érdeklődő a szakmunkákat, az újabb gyarapodással együtt amúgy is megtalálja.

I. K.

Kortársaink. 1. JUHÁSZ Géza: *Babits Mihály*. IV., 47. l., 1 m. — 2. SZONDY György: *Csathó Kálmán*. 39. l., 1 m. — 3. ZSIGMOND Ferenc: *Herczeg Ferenc*. 44. l., 1 m. — 4. JUHÁSZ Géza: *Móricz Zsigmond*. 46. (2.) l., 1 m. — 5. HANKISS János: *Tormay Cecile*. 48. l., 1 m. — 6. RUZITSKA Mária: *Zilaby Lajos*. 45. l., 1 m. — Budapest, 1928. Studium kiadása. K. 8°.

HANKISS János életrevaló vállalata irodalmunkban már a harmadik hasonló című kiadvány. Első alkalommal, 1885-ben FÉSŰS György indított meg Pozsonyban ily című sorozatot, melyben többek közt KOSSUTH, TISZA Kálmán, TREFORT, (SZÁSZ Károlytól) MUNKÁCSY, JÓKAI, PULSZKY, stb. élet- és jellemrajzait adta ki, míg másodszer 1894-ben KÖRÖSI László kezdett hasonló címmel egy gyűjteménybe, mely a 2. füzetből *Kortársak* s végül *Korrajzok* címet kapott. Ebben, az előbbinél szélesebb körű sorozatban XIII. LEO, FERENC JÓZSEF, JÓKAI, KOSSUTH, VADNAI Károly, BEÖTHY Zsolt, E. KOVÁCS Gyula, KNEIPP Sebestyén, stb. életrajzai jelentek meg. Időben a harmadikat, (1928) a HANKISS Jánosét Debrecenben szerkesztették, a pécsi Dunántúl Egyetemi Nyomdában állították elő és a pesti Studium hozta forgalomba. Jellemző nyomdai viszonyainkra!

Eddig megjelent hat füzete közül JUHÁSZ Géza BABITS-ról szóló tanulmánya az első. BABITS élő íróink közül talán az egyetlen «irodalmi probléma». Az művészi, irodalompolitikai és világirodalmi szempontból is. A tudományos világ nagy része a φιλόλογος költőt, a poeta doctust méltányolja benne; a virtuoz műfordítót, a legkomplikáltabb versformák könnyed átültetőjét. És ebben, a némely szempontból egyoldalú állásfoglalásban van valami igazság. BABITS valóban, mint műfordító nagy, sőt a legnagyobb. DANTE és SHAKESPEARE, BAUDELAIRE vagy HOMÉROS egyforma költőiséggel ömlenek át az ő művészetén keresztül VÖRÖSMARTY-ARANY nyelvébe. Azonban nála nem szabad figyelmen kívül hagyni a «titkos értelmű» költőt és a regényírót sem. JUHÁSZ Géza kis átmérőjű, de annál értékesebb tanulmánya a sorozat egyetlen ígérete. Kerek, összefoglaló képet ad a költőről; mindig az élet sodrában mutatja be s műveinek valóban «világképét» igyekszik nyújtani. Néhol a tárgyalása zsúfolt, ami kissé fárasztó, azonban mindig jellemző és értékelése teljesen objektív s bár lelkesedése tárgya és hőse iránt elpalástolhatatlan, mégsem bántó, sőt magával ragad. Jobban ki lehetett volna egyensúlyozni BABITS-nak ADY-val való személyes és irodalmi kapcsolatait, mert így csak a szokásos ellentét vetítődött ki tudatunk síkjára. JUHÁSZ célja, hogy «a magyar intelligencia útját egyengessük BABITS felé», elérhetetlen óhaj, mert KEMÉNY Zsigmondok és BABITS Mihályok sohasem voltak népszerűek. A kis essay egységesebb képet nyújt, mint bármilyen bőbeszédű könyv, nagyon helyesen a költőt az emberből magyarázta s nem az embert igyekszik a költőből kiana-lyizálni, néha a költő (mint azt mások ADY-val tették) rovására. Kár azonban, hogy nem kapunk részletes képet BABITS-ról, a tudósról, a fordítóról, kinek ezirányú működése is korszakos a magyar tudományos próza fejlőd-

désében. JUHÁSZ bibliografiai összeállítása aránylag a legteljesebb a sorozatban. — A második dolgozat, a CSATHÓRÓL szóló, egyike a leggyengébbeknek. Vázlatosságában nagy aránytalanságok vannak s ez okozza, hogy nem látjuk az író portréját olyan tisztán, amint az műveiben megnyilatkozik. Az életrajzi adatokat sem tudta plasztikussá tenni s ezért még az élénkebb részek is laposan hatnak. Pedig néhol ügyesen mutat rá írójának jellemző vonásaira s nem egyszer jó megfigyelőre vall. SZONDY túlzóan hatásvadászó (JÓKAI, MIKSÁTH, DICKENS, stb.), ami egy kissé komikus a többi füzet elegáns szintézisével szemben. Kifejezéseit sem mindig válogatja meg s ha nem is használ illitterális szavakat, mégis gyakran csúszik tolla alá «beinvitált» szó. Bibliografiai összeállítása a legkevésbé sem rendszeres s ami ennél még nagyobb hiba, nem is teljes. A legfontosabb kritikák, noha nem egy ezek közül több helyen is megjelent, nincsenek felvéve. — A harmadik füzet ZSIGMOND Ferenc kis összefoglalása HERCZEG írói művészetéről. A bevezetésben rövidre fogja HERCZEG írói munkásságának legfontosabb jellemvonásait s ezek közül három legjellegzetesebb tulajdonságával — témái, alakítóművészete és stílusa — foglalkozik. A tanulmány tömörsége miatt az arányok eltolódnak s ezért ZSIGMOND íróját hűvösebben kezeli, mint a többiek a magukét. A JÓKAI-hatás kiélezése is valószínűleg ezért hat kellemetlenül. Mindamellett a legszakyszerűbben megírt füzet. Bibliografiája gyér s csak a legértékesebbet említi. — A negyedikben JUHÁSZ Géza MÓRICZ Zsigmond alakját kísérelte meg élénk vázolni. Tanulmánya, az első után, nem mondható különösebben sikerültnek. A jelzők és elcsépelet frázisszerű megállapítások között elsikkadt az író. JUHÁSZ óvatos kézzel nyúlt a súlyos problémákhoz s nyílt megállapítások helyett kifogásolásokkal, vagy jelentéktelen dicsérettel él. Nem tudja MÓRICZ emberi és művészi alakját élénk állítani s néhol zavaros tárgyalási módja is kizökkent az egységes hatásból. Pedig tudna jó képet adni, hisz eleven stílussal, gazdag intelligenciával rendelkezik. Az árnyalatok felismerésében sem mindennapi tehetség, kár, hogy elsiette, vagy nem fogta elég teltnarokra témáját. Néhol szinte iskolás kivonatolásszerűnek látszik, az író műveiből vett fejezetcímekkel, melyek legtöbbször nem fedik a címszó alatt tárgyalt anyagot. Szerző szerint a legmodernebb irodalom főeredménye az, «hogy szorosabbra fűzte az évtizedek folyamán meglazult kapcsolatokat a nyugati költészettel»; hogy ez a felfogás mennyire helytelen, elég, ha REVICZKY BAUDELAIRE-, vagy KOMJÁTHY SCHOPENHAUER-kultuszára utalunk. Az ilyen jelzőktől, mint pl. a «szabadszájú» SHAKESPEARE, a «jölfésült» BALZAC

lehetőleg óvakodjunk, hiszen lehet az essay-stilust közvetlenebbé tenni ilyen útszéli jelzők nélkül is. Miért «titáni havas» Eötvös József? Talán nagy hatást elért regényei miatt? A könyvészeti összeállítás elég teljesnek mondható. — Az ötödik füzetben maga a szerkesztő próbálja megrajzolni TORMAY Cecile portréját. Nagy megértéssel készült ez a tanulmány. TORMAY megérdemli ezt a szép és művészi írói arcképet, hiszen KAFFKA Margit mellett a legnagyobb magyar írónőnk. Valóban művészetét a legtalálékosabban «antik szoborhoz», vagy «firenzei ötvösmunkához» lehet hasonlítani s ez is egyik oka annak, hogy népszerűsége nálunk még nem érte el tetőpontját. A bibliográfia teljesebb is lehetett volna. — A sorozat hatodik számát RUZITSKA Mária írta ZILAHY Lajosról. Olyan ez a füzet, mint egy interjú, értéke is körülbelül ezen a színvonalon áll, kellemes csevegés egy túlzóan megnagyított író-hösről, a tudományosságának még csak a látszatától is óvakodva. Egy meleg kedélyű és lángoló lelkesedésű dilettáns munkája, értéke mulandó, mint maga a műfaj, melyben iratott.

Most, hogy szemlét tartottunk a füzetek és azok írói felett, meg kell állapítanunk, hogy nagyon helyes gondolat volt e sorozat megindítása. Valóban szükség van arra, hogy író kortársaink életéből ki-merítsük az élet «nyers» anyagát is, melyben művészetük megnyilatkozott. Ezek a «dokumentumok» érthetőbbé teszik a művész felsőbbrendűségét s bevilágítanak a titkos mozgatórugók közé. Csakugyan itt volt már az ideje egy ilyen «kalauz» megindításának, mely tárgyilagos hangon tanítson és fölfedezzen rejtett értékeket. Helyes gondolat volt összegyűjteni az egyes írók műveinek és azok kritikáinak jegyzékét, de ezt a jövőben nagyobb körültekintéssel és teljesebben kell megoldani. Kár, hogy az «előkészületben» figyelmen kívül hagyták a kritikusokat és irodalomtörténészeket s hogy a tervből ezenkívül kiestek AMBRUS Zoltán, BIBÓ Lajos, HARSÁNYI Kálmán, KODOLÁNYI János és még mások nevei, akiknek életrajzai nélkül nem lenne teljes napjaink irodalmának képe.

KOZOCSA SÁNDOR.

A SZERKESZTŐSÉGHEZ BEKÜLDÖTT KÖNYVEK:

Zakład Narodowy Im. Ossolińskich we Lwowie: Ustawy, Przywileje i Rzeczy dziejów jego dotyczące. Zebrał i wydał Wilhelm BRUCHNAŁSKI. Lwów, 1928. — FISCHER, Adam: Instytut National Ossoliński. Léopol, 1928. — MAZANKOWA, Marja i TYSZKOWSKI, Kazimierz: Bibliografja Historji Polskiej za rok 1927. Lwów, 1928.

Erdélyi Irodalmi Szemle, Kolozsvár: DR. FERENCZI Miklós: Az erdélyi